

Sivistyslautakunnan vastaus valtuustoaloitteeseen Järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen sosiaali- ja terveystieteiden toteutusvaiheessa

Kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Järjestöt työskentelevät lähellä kansalaisten arkea. Niissä ihmisillä on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan ja erilaisiin harrastuksiin. Toiminnan vuorovaikutuksellisuuden ja yhteisöllisyyden kautta syntyy sosiaalista pääomaa. Järjestötoiminta antaa yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia myös niille kansalaisille, joiden ääni tulee muutoin heikosti kuulluksi.

Järjestöt ovat kunnille tärkeä kumppani mm. julkisten palveluiden tuotannossa sekä täydentämässä kunnallista palvelutuotantoa. Järjestöjen keskinäinen sekä kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö ja uudet kumppanuudet ovat tärkeällä sijalla väestön terveyden edistämiseksi ja väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamiseksi.

Muotoilee yhdessä tulevien hyvinvointialueiden kanssa järjestöjen tukemisen toimintaperiaatteet vuoden 2022 aikana. Nämä periaatteet varmistavat organisaatioiden toimintaedellytykset myös jatkossa.

Pohjois-Savon hyvinvointialue valmistelussa järjestötyön ja hyvinvointialueen yhteistyötä on valmisteltu osana osallisuusohjelmaa. Tämän osuuden vastuuvastuuvalmistelijana on toiminut järjestö- ja osallisuuskoordinaattori (POSOTE20-hanke) Anne Aholainen. Vastuuvalmistelijalta saadun tiedon mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialue ei ole ottamassa järjestöjen yleisavustuksia tai kohdeavustuksia keinovalikoimaansa miltään osin ja minkään järjestöryhmän osalta. Sen sijaan valmistelussa on ns. kumppanuusmalli, joka koskee järjestöjen kanssa tehtyjä kumppanuussopimuksia avustusperusteisesta tai toiminnallisesta yhteistyöstä. Mallin eteneminen riippuu hyvinvointialueen lopullisesta talousarviosta vuodelle 2023. Kumppanuusmallissa on kyse hyvinvointialueen strategian mukaisen toiminnan tai yleishyödyllisen palvelun tukemisesta, joka toteutuu koko hyvinvointialueella, on asukkaiden saavutettavissa ja täydentää tai tukee hyvinvointialueen palveluprosesseja sosiaali- ja terveystoimen alueella. Kunnat jatkavat omien asukkaidensa hyväksi toimivia järjestöjen ja yhdistysten tukemista osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväänsä. Kunnat määrittävät itse omat kriteerinsä yhdistysten tukemiseen. Pohjois-Savon hyvinvointialue tulee käymään kaikkien Pohjois-Savon kuntien kanssa yhteistä keskustelua siitä, miten järjestöjen toimintaedellytykset turvataan jatkossa.

Tällä hetkellä Siilinjärven kunnan sosiaali- ja terveystieteiden palvelut eivät jaa avustuksia sote-järjestöille tai muille järjestöille, joten siltä osin hyvinvointialue uudistus ei vähennä kunnan myöntämiä avustuksia.

Päätää vuoden 2022 aikana vastuullisista toimijoista, jotka kuuluvat kuntaan ja jotka ryhtyvät tekemään tai jatkavat järjestöjen tukemista.

Osana kunnan yhteistyötä Siilinjärvellä toimii Järjestö- ja toimijafoorumi, joka kokoaa yhteen Siilinjärven alueen järjestöjä ja eri toimijoita. Tämän foorumin toimintaan ovat tervetulleita osallistumaan kaikki Siilinjärvellä toimivat järjestöt. Järjestö- ja toimijafoorumin lisäksi kunnan eri tulosyksiköt tekevät yhteistyötä ja tarjoavat tukea oman alansa järjestöille. Vakiintunutta toimintaa on mm. seuraavat yhteistyön muodot:

- Kunnan nuorisotoimen ja kulttuuritoimen ja nuorisotoimen ja kulttuurijärjestöjen välinen yhteistyö,
- Kunnan liikuntatoimen ja liikuntajärjestöjen välinen yhteistyö,
- Koulujen ja vanhempainyhdistysten välinen yhteistyö,

- Maaseutupalveluiden ja maaseutujärjestöjen sekä kehittämispalveluiden ja kylätoimijoiden välinen yhteistyö
- Kunnan yrityspalveluiden ja yrittäjäjärjestöjen välinen yhteistyö.
- Vanhus- ja vammaisjärjestöjen edustus kunnan vanhus- ja vammaisneuvostossa.

Yksi kunnan keino tukea seuroja ja järjestöjä on se, että kunta tarjoaa näiden toimijoiden käyttöön tiloja. Kaikki kunnan omistamat tilat ovat seurojen ja järjestöjen käytössä kunnan palvelutuotannon ulkopuolisina aikoina. Liikuntatilojen käytöstä peritään maksua, mikäli osallistujat ovat täysi-ikäisiä, mutta muutoin tilat ovat maksuttomat seuroille ja järjestöille. Jatkossa tulee kehittää kunnan hallinnoimien tilojen varauskäytäntöä. Tällä hetkellä varauskäytäntö on osin hajautettu eri yksiköihin, mikä vaikeuttaa tilojen varaamista.

Tiedostettuna haasteena on kuitenkin se, että osa seuroista ja järjestöistä tarvitsisivat pysyviä toimitiloja (esim. toimistot). Näitä kunta on pystynyt järjestämään rajallisesti.

Selvittää nuoriso- ja kulttuuriavustusten laajentamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustukseksi, jossa avustettavan toiminnan tulee edistää eri-ikäisten siilinjärveläisten hyvinvointia ja terveyttä

Sivistyslautakunta jakaa vuosittain liikunta, kulttuuri- ja nuorisoavustuksia talousarvion määrärahojen puitteissa. Vuoden 2022 talousarviossa liikunta-avustuksiin on varattu 55 000 euroa ja kulttuuri- ja nuorisoavustuksiin 22 000 euroa. Sivistyslautakunta on päättänyt, että liikuntatoimen avustuspäämäärä käytetään seuraavasti:

- urheiluseurojen yleisavustukset 20 000 €, summa sisältää ns. kiinteistöverokompensaation
- urheiluseurojen ohjaaja-avustukset 24 000 €
- erityisryhmien ohjaaja-avustukset 5 000 €
- koulutusavustukset 2 000 €
- urheilijoiden menestysstipendit 4 000 €

Nuoriso- ja kulttuuritoimen avustuspäämäärä osalta sivistyslautakunta on päättänyt, että avustuspäämäärästä käytetään 1000 € stipendeihin ja 21 000 € käytetään yleisavustuksiin (sis. kiinteistöverokompensaation) ja kohdeavustuksiin.

Siilinjärvellä edellä mainittujen avustusten kokonaissumma on verrattain matala, verrattuna alueen muihin kuntiin, mutta toisaalta kunnassa on paljon ao. yhdistyksiä. Näin ollen yhden yhdistyksen saama avustussumma jää pieneksi. Esimerkiksi liikunnan yleisavustuksia saa yleensä keskimäärin noin 15 urheiluseuraa. Yleisavustuksen summa vaihtelee seuroittain välillä 300 € - 2700 €.

Edellä mainittujen avustusten lisäksi Siilinjärven kunta jakaa vuosittain kylätoiminta-avustusta aktiivisille kylätoimijoille. Näistä avustuksista päättää kehittämisjohtaja ja vuodelle 2022 avustuksiin on varattu 6500 euroa.

Siilinjärven kunnan organisaatiossa hyvinvointityön edistäminen on kaikkien palvelualueiden tehtävä. Nykyisessä kunnan organisaatiomallissa hyvinvointityön koordinointi tapahtuu kunnanhallituksen alaisuudessa. Näin ollen, jos yhdistystoimijoille halutaan uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustus, avustus on tarkoituksenmukaista sijoittaa organisatorisesti sen toimielimen alaisuuteen, joka vastaa kunnan hyvinvointityön koordinoinnista (tällä hetkellä kunnanhallitus). Avustuspäämäärärahat päätetään talousarvion hyväksymisen yhteydessä, joten uusien avustusmuotojen käyttöönotto tulee

ratkaista vuoden 2023 talousarviovalmistelun ja päätöksenteon yhteydessä. Kunnan haastava taloustilanne asettaa reunaehdoja avustusmäärien lisäämiselle.

Mikäli kunnan myöntämien avustusten määrää pystytään kasvattamaan ja niiden kohdennusta suuntaamaan yleisemmin hyvinvoinnin edistämisen työtä tukevaksi, tulee tarkastella mahdollisuutta selkeyttää avustusjärjestelmää. Tällöin voisi olla tarkoituksenmukaista, että yksi toimielin jakaisi kaikki avustukset. Tällöin välttyttäisiin siltä haasteelta, että mihin kategoriaan avustus kuuluu. Tällöin on myös selkeästi linjattava kunnan avustustoiminnan periaatteet tukemaan kuntastrategian toteuttamista.